

Szőke Balázs

**A pécsi domonkos kolostor
rekonstrukciója**

2012

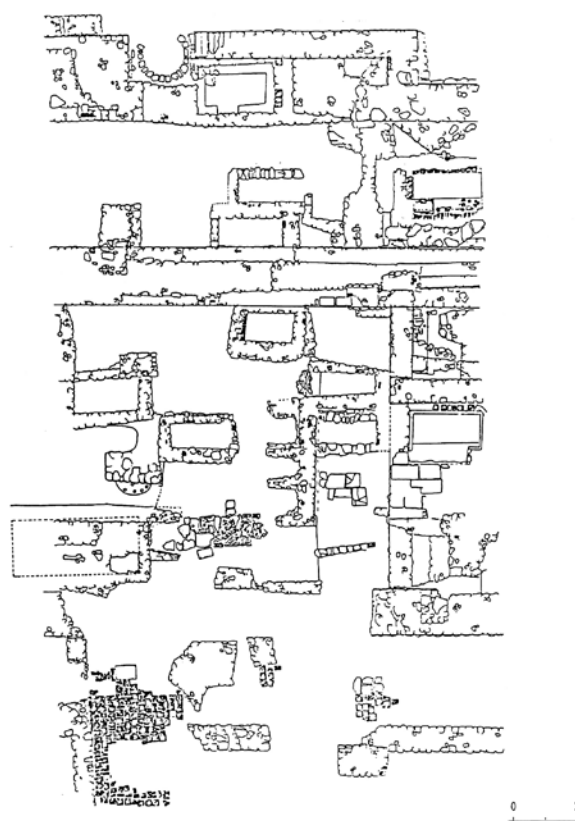
MÁTYÁS KIRÁLY MÚZEUM
VISEGRÁD

Pécsett az egykori domonkos templom és kolostor helyét is kevesen ismerik. A török uralom alatt az épületegyüttes olyan mértékben elpusztult, hogy az egykori beépítést még a későbbi utcahálózat is figyelmen kívül hagyta.

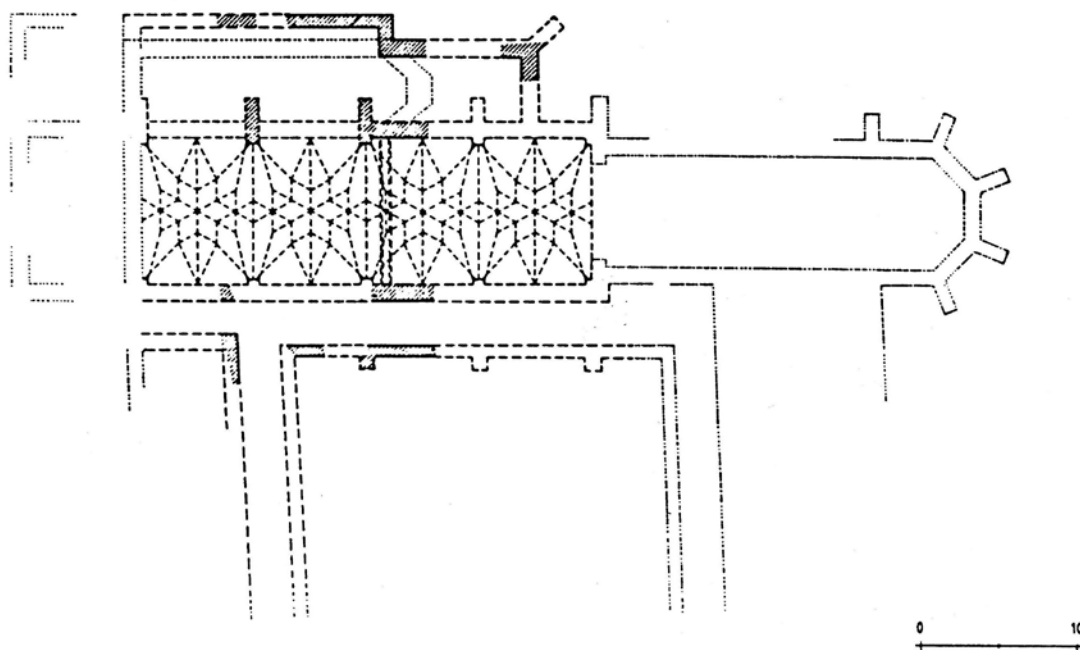
Ma a kolostor egykori helyét jelző emléktábla nem a kolostornál, hanem attól távolabb a Pécsi Nemzeti Színház előtt található.

A következő sorokban és képekben ennek a mára nyom nélkül eltűnt épületnek a megjelenítését kísérem meg a Pazirik Informatikai Kft. munkatársainak közreműködésével. Ez a példa különösen alkalmas arra, hogy a rajzi rekonstrukció jelenlegi lehetőségeit bemutassuk. Olyan kísérletnek is szánjuk ezt a munkát, amellyel javaslatot teszünk arra, hogy az adott adatokból milyen rajzi rekonstrukciót készíthetünk úgy, hogy a lehető legteljesebb képet nyújtsuk az épületről amellet, hogy világosan bemutadjuk a bizonyíthatóan hiteles részek és a megjelenítéshez szükséges szerkeszthető részletek, valamint az analógiák alapján rekonstruált elemek közötti különbséget.

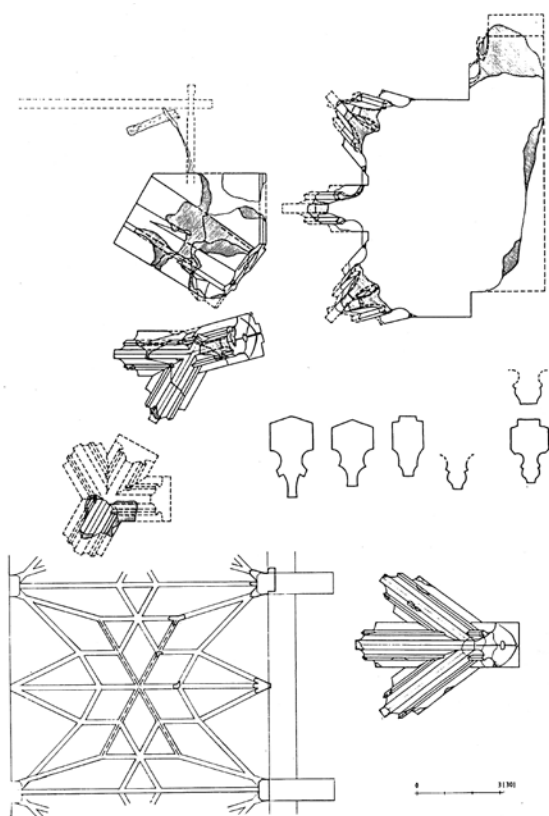
A kolostor maradványait Kárpáti Gábor tárta fel 1987-ben és az azt követő években. Az ásatások során az egykori kolostortemplom ha-

1. A kolostor ásatási alaprajza (Kárpáti – Szekér 1994 nyomán)

2. A kolostor rekonstruált alaprajza (Szekér György rajza, Kárpáti – Szekér 1994 nyomán)

3. *A templom boltozatának felmérése és rekonstrukciója (Szekér György rajza, Kárpáti – Szekér 1994 nyomán)*

jójának közepét és a hozzá északról csatlakozó mellékhajót, valamint a déli oldal kerengőszakaszát találta meg. A templom hajójából nagyszámú boltozati borda, több bordacsomópont és boltvállindítás is előkerült. A maradványok alapján Szekér György készítette el az egykori boltozat rekonstrukcióját. A kutatások eredményeit a *Koldulórendi építészet a középkori Magyarországon* című tanulmánykötetben tették közzé 1994-ben.¹ A jelenleg bemutatott rekonstrukció alapja ennek a tanulmánynak az adataira támaszkodik. A boltozati csomópontelemekeket magam is felmértem a rajzi rekonstrukcióhoz.

A kolostor a tatárjárás előtt épült, temploma a rendi előírásoknak megfelelő lehetett, egyhajós, hosszú, egyenes záródású szentéllyel.² A ro-

1 Kárpáti Gábor – Szekér György: A pécsi ferences és domonkos kolostorok kutatása. In: *Koldulórendi építészet a középkori Magyarországon*. Szerk: Haris Andrea Budapest, 1994. 235-256.

2 Kiss Gergely – Sarbak Gábor: Szerzetesi intézmények. In: *A Pécsi Egyházmegye története I. A középkor évszázadai (1009-1543)*. Pécs, 2009. 271-272.

mánkori templom méretei alapján a koldulórendi templomok között a kisebbek közé tartozott annak ellenére, hogy a rend egyik legfontosabb kolostora a pécsi volt.³ A hajó egykori szélessége alig 8.5 méter, ennyire keskeny hajója csak a sárospataki ferences kolostornak épült ebben az időben. Összehasonlításként az óbudai ferences kolostor 9.5, a budai domonkos kolostor és a pécsi ferences kolostortemplom hajója 11.5, a budai ferences kolostor, a vasvári domonkos kolostor és a margitszigeti domonkos apácák kolostorának temploma 12.5 méter széles hajóval épült. A szentély feltehetőleg egy falszélességgel keskenyebb a hajónál és két szakaszon keresztboltozatokkal fedett lehetett, hasonlóan a már párhuzamként állított és feltárásból ismert sárospataki⁴ ferences kolostortemplomhoz.⁵

A régészeti leletek alapján először talán a szentélyt építették át a XIV. század internacionális gótikájának stílusában, erre néhány körteágos bordatöredék, boltozati borda és vastagabb orrlemezű hevederborda utal.

A templom hajóját a későgótika korában, 1492 után építették újra.⁶ A templom északi oldalának erőteljes feltöltődése miatt a járószintet megemelték, a hajó falait pedig visszabontották az új járószintig.⁷ Ezekre kerültek az új, az eredetnél lényegesen vékonyabb falak, amelyeket behúzott és külső támpillérek, a déli oldalon pedig támívek merevítettek. Az új templomhajó szélessége 9.25 méter lett. Ekkor épült az a hálóboltozat, amely az egész épületegyüttes legjobban rekonstruálható része egyúttal a magyarországi későgótikus építészet egyik kiemelkedő alkotása.⁸ A kolostorépületet a hó-

3 Buzás Gergely: Az egyházmegye építészeti emlékei. In: *A Pécsi Egyházmegye története I. A középkor évszázadai (1009-1543)*. Pécs, 2009. 650. Buzás Gergely a kolostorral kapcsolatban a kis méretek és a hajóban nyugaton álló középpillér alapján a domonkosok női kolostorával való azonosítást is lehetségesnek tartja.

4 <http://muvtor.btk.ppke.hu/romanika/sarospar.jpg>

5 A közölt adatok többsége a koldulórendi tanulmánykötet rajzanyaga alapján mért kerekített érték. Óbuda és Pécs és Sárospatak esetében a régész a szövegben is közli az adatokat.

6 Buzás 2009 669.

7 Kárpáti – Szekér 1994

8 Szőke Balázs: Későgótikus boltozatok Mátyás uralkodása idején és a 16. század első évtizedeiben. In: *Ren-*

4. *A pécsi székesegyház szentélyboltozata a 19. századi bontás előtt*

doltság korában teljes mértékben elbontották, építőanyagát a Ferhád Pasa által építtetett dzsamihoz használták fel, amelyet később a barokk domonkos templom felépítéséhez bontottak le. Szerencsénkre az alapfalak és a padlóra hullott boltozati elemek illetve törmelék elegendő információval szolgáltak a rekonstrukcióhoz. A leletek megmaradása az erőteljes feltöltődésnek volt köszönhető.

A boltozat rajzi rekonstrukcióját és a rekonstrukciós folyamat leírását Székér György tanulmányában olvashatjuk.⁹ Ugyanitt azonosítja a boltozat alaprajzi vetületi sémáját a pécsi székesegyházban egykor a kórusrészt fedő boltozat rendszerével, amelyről fényképpel is rendelkezünk, valamint ő mutat rá az egyezésekre az augsburgi szent Ulrich és Afra templom hajóboltozatával.¹⁰ A székesegyház kórusának és domonkos templom hajójának boltozata gyakorlatilag megegyezett, csak méretbeli eltérések voltak, valamint a boltozatok bordaprofilja különbözött.

szánsz látványtár. Budapest, 2009. 104-117, 447-448.

9 Kárpáti – Székér 1994

10 <http://www.36zero.de/kugelpanorama/augsburg/augsburg-st-ulrich>
<http://www.flickr.com/photos/26095468@N04/sets/72157617139836554/with/3465580490/>

A térbeli rekonstrukciónál további adatok segítették a munkát. A székesegyház boltozatát lebontása előtt Friedrich Schmidt felmérte. Rajzai alapján egyértelműen látható, hogy a térbeli kiemelésnél is ugyanazzal a szerkesztésmóddal éltek, mint amelyik az augsburgi boltozatok alapötletét is adja. A térben azonos magasságban található bordacsomópontokat összekötő egyenes boltövként működő bordákat a mellékelt képeken külön jelöltem az említett boltozatokon.

A pécsi boltozat egyértelműen kapcsolódik az Augsburgban álló Szent Ulrik és Afra templom valamint a Schwäbisch Gmündben felépített Heilig Kreuz Münster¹¹ hajóboltozatához.¹² E két boltozat azonos felépítésű.

A Pécsen felépített boltozatok a székesegyházban és a domonkos templomban ennek a típusnak egy bővített változatát mutatják. A pécsi boltozatok két szélső harmada gyakorlatilag megegyezik a németországi példákkal. A középső harmadon pedig a rendszerbe illeszkedő rom-

5. *Az augsburgi Szent Ulrich és Afra apátsági templom főhajó-boltozata*

11 http://www.panoblog.de/krpanos/?p=Muenster_001

12 Kárpáti – Székér 1994

6. Az augsburgi Szent Ulrich és Afra apátsági templom mellékhajó-boltozata

7. Schwäbisch gmündi Heilig Kreuz Münster főhajó-boltozata

buszmezőkhöz egy köztes boltváll kapcsolódik. Az elrendezés alapján a bővített boltozatkonstrukciót a székesegyház kórusrészéhez fejlesztette ki Demeter Mester.¹³ Az eredeti boltozat-típus ugyanis boltmezőnként egy téglalap alakú teret fed le, míg a pécsi székesegyház szakaszai közel négyzetesek. Pécsett, a székesegyházban a köztes boltváll közbeiktatásával a síkfödém viselésére méretezett román kori falszerkezetet sem terhelték túl. A boltozat az augsburgi és schwäbisch gmündi változatánál is megvannak a Pécsett is látható jellegzetes háromszög alakú boltmezők. Ezek bordavázába olyan bordát kell beépíteni, amelyik záradéki szakasz és egyenes boltövként működik, két azonos magassági helyzetű csomópont között.¹⁴ Augsburgban

13 A domonkos templom hajójánál ezt az elrendezést a közel négyzetes boltmezőkkel nem indokolják a már meglévő épületrészek adottságai, hiszen ekkor a hajót szinte teljesen újjáépítik. Valószínűleg a székesegyház kórusboltozatának sikere nyomán épült a domonkos templomban is ilyen boltozat.

14 Franz Bischoff: Burkhard Engelberg. „Der vilkunistreiche Architector und der Statt Augspurg Wercke Meister”. Augsburg, 1999. A Burkhard Engelberg és köre által épített boltozatok mindegyikében szerepet játszik az

erre az ötletre épül a Szent György templom hajóboltozata szintén Burkhard Engelberg műhelyének alkotása, valamint a Szent Ulrik és Afra templom oldalhajó boltozatai is.¹⁵ Látványos példája a szerkezet adta lehetőségeknek a Nördlingenben a Szent György templom hajóboltozata.¹⁶

A nördlingeni boltozatot az a Stephan Weyrer építette aki Schwäbisch Gmündben is dolgozott a boltozaton, feltehetőleg Enegelberggel együtt.¹⁷ Stephan Weyrer nördlingeni állását Burkhard Engelbergnek köszönhetette, aki kora egyik legbefolyásosabb építőmestereként, és nem melleleg Augsburg egyik leggazdagabb polgáraként közbenjárt tanítványa alkalmazása

említett szerkezeti elem, kivéve az ulmi Münster mellékhajóiban épített boltozatokat.

15 A Szent György templomot Augsburgban stíluskritikai alapon sorolják Engelberg művei közé, esetleg egy tanítványa munkája is lehet.

16 <http://www.360cities.net/image/noerdlingen-georgskirche#-3.37,-87.58,70.0>

17 Bischoff 1999 370. A boltozatépítés ideje nem teljesen tisztázott, még Enegelberg életében elkezdődhetett, Weyrer 1504 és 1507 között több alkalommal pályázott az építkezés folytatására.

ügyében.¹⁸ A Pécssett építő Demeter építőmesterrel kapcsolatban még nem tudunk németországi forrásokról, ám nagy a valószínűsége, hogy Burkhard Engelberg műhelyében tanulta a boltozatépítést.¹⁹ A pécsi boltozatokat illetően ez a feltételezés még egyszerűbb lenne, ha nem ismernénk a mesternevet, csak a székesegyház boltozatának építési idejét. Így egy Augsburgból Pécsre származott építőmesterrel számolhatnánk. A felirat szerint, amely a szentély apszisának keleti középső ablaka felett volt, a boltozatot Demeter mester építette.

„1505

LABORE MAGAISTRI DEMETRI LAPICIDE”

Ezt az adatot Henszlmann Imre, Gerecze Péter, Friedrich Schmidt, Czobor Béla, és Ipolyi Arnold is említi, az évszámot különbözőképp olvasva.²⁰ Czobor és Gerecze szerint 1303, Henszlmannál 1335ként említve, bár Henszlmann az évszám elfogadása mellett, a boltozatot helyesen Ernuszt Zsigmond püspöksége idejére 1505 előttre keltezi. Ipolyi is az 1505-ös olvasatot fogadta el. Az adatok alapján a Székesegyház boltozatát latinosan Demetriként szignálta a mester 1505-ben. A Demeter név a német névadásban nem szerepel, viszont elterjedt volt magyar etnikumú városi, mezővárosi

8. A nördlingeni Szent György templom főhajó-boltozata

és köznemesi környezetben.²¹ Így akár az is megengedhető személyével kapcsolatban hogy magyar kőfaragóként járhatott és dolgozhatott Augsburgban.

Az 1505-ös datálás is megerősíti ezt a lehetőséget. A szent Ulrik és Afra hosszháza 1474-1500 között épült fel, a Szent György templomot pedig 1490-1506 között építették át. Nördlingenben a hajóboltozat az 1490-1506 közötti építési fázis során épült.²² Burkhard Enegelberg 1512-ben halt meg, Stephan Weyrer

18 Bischoff 1999 450-451. Stephan Weyrer csak 1493-ban dolgozott Augsburgban a források szerint, majd 1506 után helyettesíti a betegeskedő Engelberget.

19 Bischoff 1999 450-451. A listán csak az építőmesterek szerepelnek. Itt feltételezhető, hogy az adólistára csak azok a mesterek kerültek akik önállóan végezték tevékenységüket, segédek, legényeik, inasok ebben az összeírásban nem szerepelnek.

20 Henszlmann Imre: Pécsnek középkori régiségei: 1. rész: A pécsi székes-egyháznak építészete. Monumenta Hungariae Archaeologica Budapest, 1869. 5, 15.

<http://digitalia.tudaskozpont-pecs.hu/books/henszlmann-imre-pecsnek-kozepkori-regisegei-1869-1/web/index.php?page=b001&wpid=2030>

Gerecze Péter: Pécsi székesegyház: különös tekintettel falfestményeire: műtörténeti tanulmány Budapest, 1893. 27, 31-32.

<http://digitalia.tudaskozpont-pecs.hu/books/gerecze-peter-pecsi-szekesegyhaz-kulonos-tekintettel-falfestmenyeire-mutorteneti-tanulmany-1893/web/index.php?page=b254&wpid=2529>

21 Tüskés Anna: Magyarországi diákok a bécsi egyetemen I. 1356-1526. Budapest, 2008. 391-392.

A kötet névmutatója szerint az említett időszakban 51 Demeter nevű magyarországi diák látogatta bécsi egyetemet. A nevek között ezzel a számmal a viszonylag gyakori nevek között szerepel. Annyiban is mérvadó a minta, hogy az egyetemet látogató diákok részben hasonló társadalmi környezetből kerültek ki, mint a magasabb státusú kőfaragók, építőmesterek. Földrajzilag Eger és Váradi környéke mellett a Dunántúlról, a Szerémségből és Zágráb mellől származnak a legtöbben ezzel a névvel, de Erdélyből Gyulafehérvárról is ismert Demeter nevű diák. A bécsi diákok között magasan felülreprezentáltak a német nyelvű városi, valamint szász környezetből származók, közöttük nem fordul elő Demeter nevű.

22 Bischoff 1999 370.

9. Az augsburgi Szent György templom főhajó-boltozata

1526-ban 1527-ben. A pécsi székesegyház kórusboltozatának 1505-ös befejezése arra utal, hogy Demeter mester az 1490-es évek közepétől működhetett Pécsen, és előtte, Weyrerhez hasonlóan dolgozhatott Engelberg műhelyében.

A boltozat és az egykori belső tér bemutatásának lehetősége vezetett oda, hogy kísérletet tegyek az elpusztult templom tömegének modellezésére is. Ez az igény középkori épületek kapcsán viszonylag ritkán merül fel, hiszen a szerencsésebb történelmű régiókban ezeknek az épületeknek a nagyobb hányada ma is áll, hazánkban pedig sok olyan rom található, amelynek jelentős felmenő falai állnak - megkönnyítve a rekonstrukciós elképzelések alátámasztását. Ezeknél többnyire az egykori boltozatok a kérdésesek. A pécsi domonkos kolostor esetében az a különleges, hogy biztos ismeretekkel rendelkezünk az alaprajzról és a boltozatról, de a köztes falszakaszok, valamint az épület magassága ismeretlen.

Az épület egykori magasságáról természetesen semmilyen adattal nem rendelkezünk. Az alaprajz és a boltozat ismeretében azonban

nagy biztonsággal megkísérelhető az egykori épület belső terének felidézése. A nagyszámmal fellelhető analógiák alapján a hajó magassága a boltvállakig legalább a hajó szélességével megegyező volt. A rekonstrukciónál ezt a legkisebb feltételezhető magassági adatot használtam. Két, a korszakban hasonlóan átépített domonkos templom közül a budai északi fala áll a XV. század végi behúzott támpillérekkel együtt,²³ itt hasonló arány mérhető.

A kolozsvári domonkos, ma ferences templom barokk átépítésű tere hasonló arányú a mostani formájában,²⁴ egykori gótikus boltozata viszont kissé magasabban volt. Mindkét épületnél utólagosan beépített, behúzott támpillérek hordták a boltozat vállait.

Hasonló arányok láthatóak a közvetlen analógiaként szintén használható augsburgi templomoknál. A Szent György, Szent Anna,²⁵ Barfüßerkirche, és Szent Móric templomok a pécsihez hasonló alaprajzi elrendezésűek és méretűek. Szélesség-magassági arányaik a boltvállakig 1-1.25/1 közöttiek. Rajzi felmérés szerint a Szent Anna templom szentélye 1/1.15 arányú.

Közülük a Szent György templom maradt fent közel eredeti formájában, hálóboltozata ugyanahhoz az építészeti körhöz tartozik, mint a pécsi boltozatok.²⁶

A háromhajós bazilikát a déli oldalon nagyméretű kápolna is bővíti. A főhajó alacsony ablaksora a mellékhajók tetőzete fölött nyílik mindkét oldalon. Pécsen a déli oldalon a kerengő tetőzete felett nyílhettek hasonló ablakok. Bonyolultabb Pécsen az északi térbővítmény kérdése. A széles mellékhajó (kápolna) csak a nyugati két boltszakasz mellé épült, nagy árkádívakkal a főhajóhoz kapcsolva. Az árkádívek nem lehettek csarnokrendszerű megoldásúak ugyanis a főhajóboltozat köztes boltvállainak az árkádívek záradékára vagy a rájuk épített falazatra kellett támaszkodnia. Ezért az északi

23 <http://muvtor.btk.ppke.hu/romanika/s58230.jpg>

24 <http://transilvanart.ro/index.php?p=portfolio&sp=4&open=6&lang=hu>

25 <http://www.muethundgaissmaier.de/index.php?digitalaufmasse/augsburg-ehem-kloster-st-anna/>

26 <http://www.flickr.com/photos/26095468@N04/sets/72157616814209753/with/3448916281/>

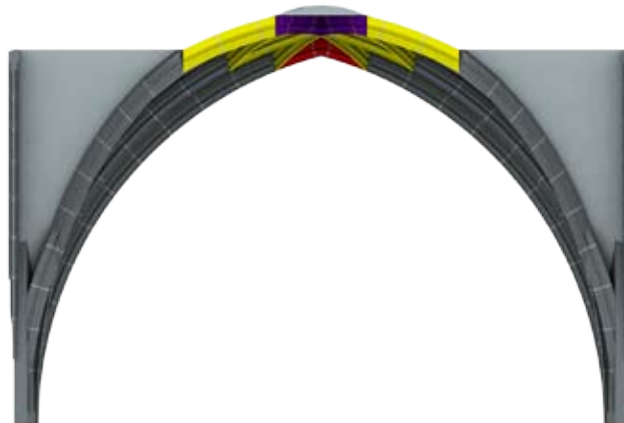

10. Az augsburgi Szent Ulrik és Afra templom főhajó-boltozatának modellje, hossz-metszet

ki oldalon az augsburgihoz hasonló bazilikális megoldást lehet feltételezni. Ugyanilyen volt Pécsen a székesegyház kórusa is, a köztes boltvállak az árkádívek záróköve felett voltak a falazatba kötve, itt azonban a boltozat eltakarta a románkori bazilikális ablaksort, így azokat ekkor elfalazták. Ezen a részen a domonkos kolostortemplomban a félnyeregű takarása miatt vagy nem voltak ablakok a főhajó északi falán, vagy ami sokkal valószínűbb az északi mellékhajó/ kápolna olyan önálló tetőszerkezet kapott, mint amilyen az augsburgi Szent György templom déli hajójához kapcsolt kápolnára is épült. Az északi mellékhajóhoz támaszkodó korábbi építésű keskenyebb keleti térszakaszokat félnyeregű fedhette. A rekonstrukciónál az Augsburgban általánosan használt megoldás szerint a főhajó ablaksorának könyöklői a boltvállakkal megegyező magasságon találhatóak. Az északi és déli oldalon egyaránt ablaksor nyílik. Mindegyik említett augsburgi épület, valamint a Szent Ulrich és Afra templom szerkezete is ilyen.

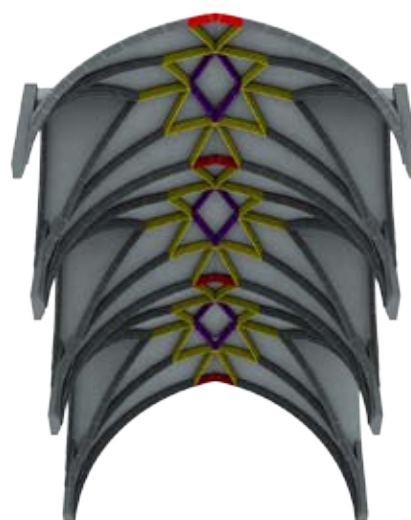
Az ablakok rekonstrukciója során szintén analógiákra lehetett támaszkodni. Az augsburgi példák elsősorban a Szent György templom ablakai, itt szintén közvetlenül használhatóak.

A Burkhard Engelberg és köre által tervezett műformák közül az ablakok a boltozatokhoz ha-

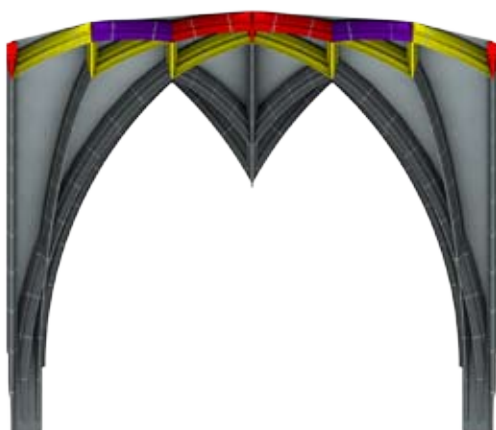

11. Az augsburgi Szent Ulrik és Afra templom főhajó-boltozatának modellje, keresztmetszet

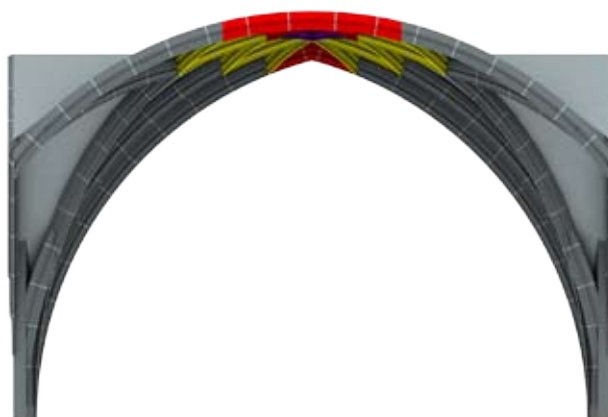
sonlóan egyedi jellegzetességeket mutatnak. A boltozatoknál teljességgel elfogadható állítást, miszerint a legszorosabb kapcsolatok láthatóak Augsburg XV. század végi, XVI. század eleji építészetében és Pécs között, az ablakművek tekintetében is helytállóak lehetnek. A pécsi székesegyház 18. századi ábrázolásain olyan jellegzetesen augsburgi típusú későgotikus három és négyosztású ablakok és mérművek láthatóak, mint a Szent György templom ablakain.

12. Az augsburgi Szent Ulrik és Afra templom főhajó-boltozatának modellje

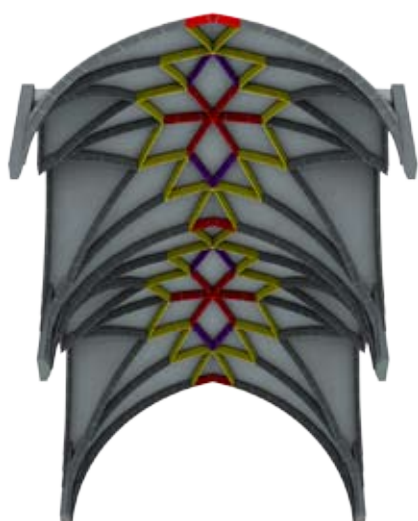
13. A pécsi dominikánus templom hosszaház-boltozatának modellje, hosszmetset

14. A pécsi dominikánus templom hosszaház-boltozatának modellje, keresztmetset

Ezeket, a máskülönbem nem túl bonyolult formálású ablaktípusokat a rekonstrukciós modellel is felhasználtam.

A templom szentélyéről csak közvetett adataink vannak. Ennek a résznek csak néhány kőtöredéke került elő. Az épület összképének felidézése érdekében ez a rész is bejárható, hiszen innen lehetséges nagyobb távlati nézet a hajó terére. Itt a körtetagos boltozati bordák alapján, egy érett gótika idején épített, keresztboltozat-

15. A pécsi dominikánus templom hosszaház-boltozatának modellje

okkal fedett szentélyrész állt. A közép-európai gótikában ezek az épületek igen egységes képet mutatnak. A domonkos kolostor szentélyének párja a pécsi ferences templom szentélye, amelynek feltárt alapfalai bemutatásra is kerültek, valamint kőtöredékei is ismertek. Ezt az épületrészt Jakováli Hasszán dzsámijának építéséhez bontották el.²⁷ A kőtöredékek alapján a ferences templom szentélye közel egy időben épült a domonkos kolostor szentélyével. Siklóson az egykori ágostonos kolostortemplom szentélye ennek az épülettípusnak az egyik épen maradt példája. Nagyon jó analógiával szolgál Pleterjei karthauzi kolostortemplom, amelynek nagyon hosszú, egységes, hevederívszerű diadalívvel alig hangsúlyozottan elválasztott tere tökéletesen idézi a koldulórendi templomok szentélyeit. Itt a hajó és a szentély szélessége azonos, a hajó közepén pedig egy méretében és kiépítésében a pécsihez hasonló lettner áll. A lettner elhelyezése itt ugyanolyan, mint Pécsen, nem a diadalív előtt áll közvetlenül, hanem nyugatabbra a hajó közepe felé eltolva.²⁸ A budai domonkos kolostortemplom lettnera ugyanígy a hajó első behúzott támpillérének vonalában állt.²⁹

27 Kárpáti – Szekér 1994

28 <http://www.gothicmed.es/browsable/es/virtual-visit-57.html>

29 <http://www.muemlekem.hu/muemlek?id=105>

16. A pécsi dominikánus templom belső terének rekonstrukciója

17. A pécsi dominikánus templom belső terének rekonstrukciója

18. A pécsi dominikánus templom belső terének rekonstrukciója

Így Pécssett, a domonkos kolostorban a laikusok számára csak a hajó nyugati fele illetve az északi kétszakaszos mellékhajó volt megnyitva. A feltételezhetően nagyon hosszú szentélyrész ellenére a hajó egy szakasza is a lettner mögé került, aminek a kolostorban élők és a szentélybe belépni jogosultak nagy száma lehet a magyarázata, hiszen ekkor a kolostorban főiskola működött.³⁰

A boltozati bordák alapján a keresztboltozatos rekonstrukció egyértelműnek tekinthető, itt annyiban lehet bizonytalanság, hogy négy esetleg öt szakasz hosszú, téglalap alakú boltmezővel épült fel a szentély sűrűbb támpillérállással, vagy két esetleg három négyzetes alaprajzú boltszakaszhoz kapcsolódott a poligonálisan lezárt keleti rész rövidebb szakasza. Erre szép példa a Ptuj-ban (Pettau) álló Szent György templom szentélye.³¹

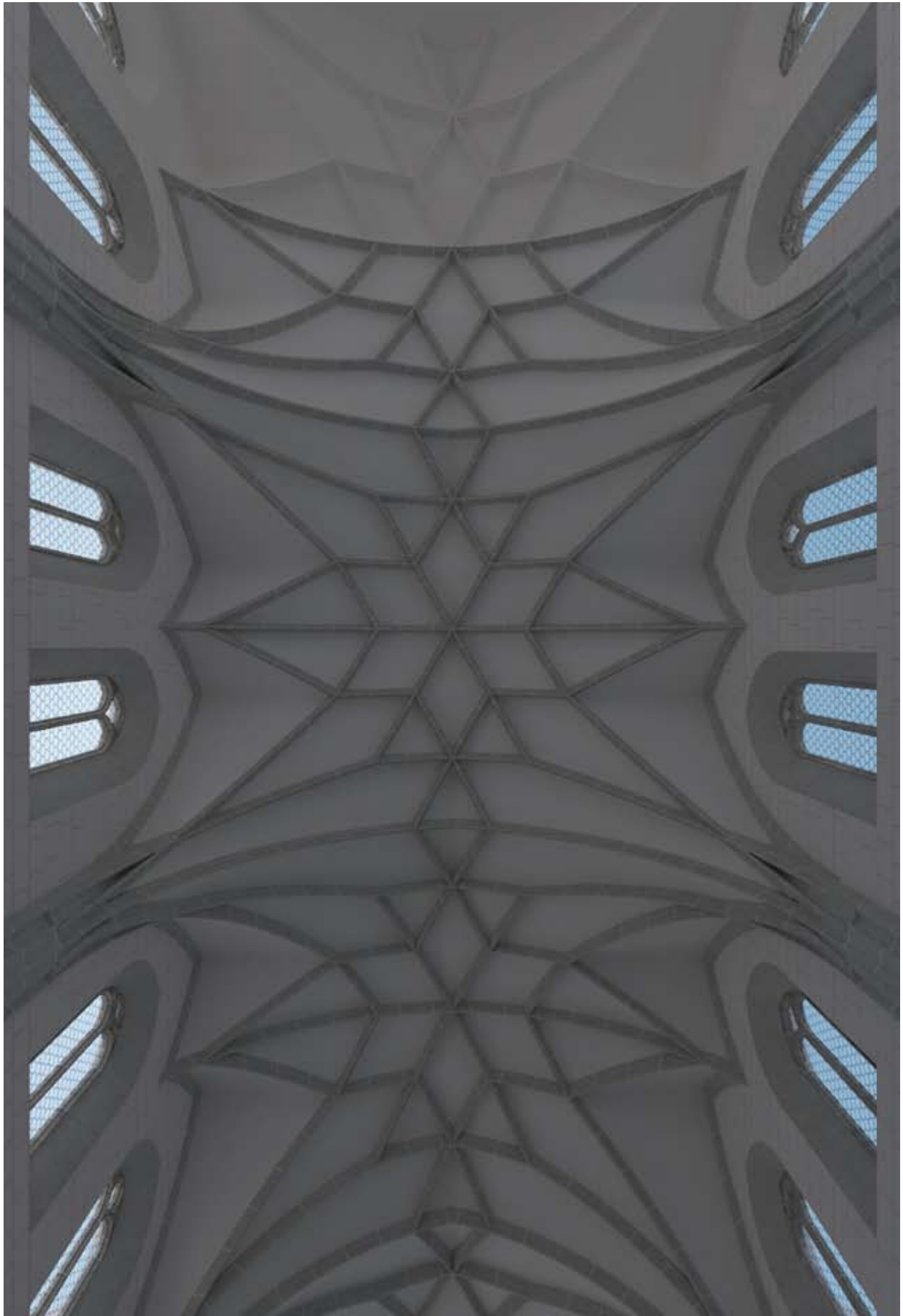
30 Kiss – Sarbak 2009 272.

31 <http://www.gothicmed.es/browsable/es/virtual-visit-58.html>

A pécsi ferences templom egykori szentélyének és a magyarországi párhuzamok döntő többségének alapján az előbbi téglalap alakú boltmezős poligonális záródású felépítést tartathatjuk valószínűnek.

Mivel a szentély egy része a Bercsényi Miklós utcában az úttest alá esik, ennek a kérdésnek későbbi tisztázására esetleg esély is adódhat. A szentélyzáródás valószínűleg a szemben álló alapincézett épület alatt volt, de lehetséges, hogy túlnyúlt az épületen kelet felé, és így talán maradt belőle valami. A rekonstrukció a szentélyben a valós bordaprofillal készült, egységesen fehérre színezve, hiszen ennek a résznek a rekonstrukciója a boltozaton kívül kizárólag analógiák alapján készült.

A rekonstrukció során a biztosan és feltételesen ismerhető elemek elkülönítésére törekedtem, de a rajzi megjelenítés során ebben a kérdésben bizonyos kompromisszumokat kellett kötni.

19. A pécsi dominikánus templom hosszázboltozatának rekonstrukciója

A rajzi rekonstrukció alapja a kolostor régészeti feltárása. A koncepció szerint a feltárt területen álló építményeket színesben, fotorealisztikus jelleggel kívántam bemutatni. Véleményem szerint erre a feltárt maradványok és kőtöredékek valamint a biztos alapokon álló analógiák rendszere lehetőséget teremtenek. Így az épület középső feltárt szakaszán olyan elemek is színesben láthatóak, amelyeket csak analógiák alapján lehetett megrajzolni, ilyen a például főhajó ablaksora és a déli kapu valamint a lettner építményének egyes részletei. A még feltáratlan területen egykor állt részeket következetesen fe-

hér színezésben mutatjuk jelezve ezek bizonytalanabb rekonstrukciós háttérét. A koncepció miatt ezeken a részeken olyan elemek is fehér színezésben mutatkoznak, amelyek egyébként a biztosan rekonstruálható részek közé tartoznak, mint a főhajóboltozat ásatási területéről kilógó részei.

Az épület 3D modellje a szerző munkája, a renderket és a virtuális túra gömbpanorámáit a Appelshoffer Martin (Pazirik Informatikai Kft.) készítette, a valós gömbpanorámák felvételét Füzi István és Sandó Norbert (Pazirik Informatikai Kft.) fényképezte.

20. A pécsi dominikánus templom rekonstrukciója a jelenlegi utcaképbe helyezve